

Zondag 3 november oogstdienst

Tekst: Genesis 12: 1-9 en Lucas 19: 1-10

Lieve mensen, gemeente van Christus,

Er zit teveel stikstof, PFAS en andere giftige stof in het hart van Zacheüs. Wat voor de grond geldt, gaat ook op voor het hart. En nu eisen al die jaren van diefstal van andermans geld en leven voor eigen gewin hun tol. Het kan lang duren eer de gevolgen van een levensstijl aan het licht komen. Maar nu is het zover. Zacheüs zit klem, en net als Abram wil hij het roer van zijn leven omgooien. 'Dit kan zo niet langer.'

Het lijkt alsof Zacheüs van het ene moment op het andere Jezus wil zien. Maar neem van mij aan, van binnen sluimert het onbehagen over zijn levensstijl en de praktijken van verrijking die daarbij horen al langer. Net zoals Abram niet langer in het land van de jagerkoning Nimrod wilde leven. Hun beider harten hunkeren naar een diepere vervulling van hun leven. Ze willen beide in beweging komen. Alsof ze weten: als we dat nu niet doen, gaat er voor altijd iets wezenlijks in ons verloren. Ze willen uit het land van meer en meer naar een geluk van duurzamer aard, gezonder en zegenrijker. Dat verlangen brengt hen in beweging. Abram ontvangt zegen en Zacheüs ontvangt Jezus, dat komt op hetzelfde neer.

Als Zacheüs laat zien hoe hij veranderd is, deelt hij uit van zijn bezit en vergoedt viervoudig wie hij misdeeld heeft. Dan komen Abraham en Zacheüs bij elkaar, want schrijft Lucas: *heden is redding gebeurd aan dit huis, want ook deze is een zoon van Abraham...* Dat heeft iets raadselachtigs... om dat te doorgronden moeten we het verhaal van Zacheüs schillen, net als een appel of een peer, om bij het vruchtvlees te komen dat ons voedt, zodat wij bevrijd raken en ons gered weten.

Zacheüs is een tollenaar, overste der tollenaars zelfs... Zoals wij de grond hebben uitgebuit, zo heeft Zacheüs de mensen afgeperst. En ze haten hem daarom, met reden. Hij was een pion van de Romeinen die zijn bevoorrechte positie misbruikte... Die mensen, die veracht je en negeer je. Daar ga je niet mee om.

O wat is hij ver van huis geraakt die door Lucas als klein van stuk geportretteerde tollenaar. Wat is hij ver afgedwaald van het wezen van zijn leven, net als de jongste zoon een paar hoofdstukken eerder. En net als hij komt nu deze Zacheüs tot zichzelf. En wat dat is, houdt zich schuil in zijn naam. Die naam Zacheus betekent namelijk: *Zuivere, reine en onschuldige, schatbewaarder*.

Nu moet u weten dat de Bijbelverhalen in wezen over ons mensen en ons mens-zijn gaan. Dus het gaat hier niet alleen over de tollenaar van toen. Het gaat ook over wat die tollenaar in ons is. Het gaat er ook om, hoe het met de naam Zacheüs in ons gaat. Laten we bij zijn naam beginnen. Hoe staat het ervoor met ons geloof in ons rein en zuiver zijn? Zijn wij schatbewaarders van een heilige onschuld, of zitten we vooral gevangen in schuld en tekort? Zijn naam is onze naam... Ben jij, zijn jullie schoon, zuiver en je bewust van je schatbewaarder zijn, of ben je dat beseft allang kwijt en vergeten en kan die naam de boom in? Zijn er onverschillig makende, harde schillen om het vruchtvlees van die naam gegroeid? Hoe zit dat bij u en bij mij? Durft jouw verlangen zich net als dat van Zacheüs op Jezus te richten en durf jij je schaamte voorbij die boom in te klimmen? Hoe dan ook, gemeente, er schuilt in Zacheüs nog heel iemand anders dan die hebzuchtige op geld beluste tollenaar, een kant in hem die wel weet dat al dat gewin het diepste geluk niet kan schenken. Het is steeds meer tot hem doorgedrongen dat al dat oppotten van bezit hem eerder armer dan rijker maakt.

En dan de tollenaar in ons. Wat is dat? U kent allemaal wel dat kinderversje *Schipper, schipper, mag ik overvaren ja of nee? Moet ik dan ook tol betalen, ja of nee? Ja oversteken kost toch iets? Oversteken is een beeld van ons leven en de tollenaar in meent dat we daarvoor moeten betalen, maar er is een gebied in ons waar we vrij zijn van voor wat hoort wat. Ik vergeef je om niet. Je vaart over zonder tol te hoeven betalen. Ik heb genoeg en het is mij een genoegen dat je meevart, dat ik bij jou te gast mag zijn...*

Je gaat wel de boom in, maar ik roep je eruit. Die boom, dat is niet zomaar een boom, maar dat is een vijgenboom, een wilde, oké. Maar met dat Lucas hem als vijgenboom ent, is het wel dezelfde als die waar

Adam en Eva van af moeten blijven en waar de slang in klimt en zoetsappig vraagt: *Eet van de vruchten...* en ze het niet kunnen laten. Zacheüs klimt in de boom van het leven en van de kennis van goed en kwaad.

Zacheüs klimt in de boom en wordt hiermee als het ware zelf tot een vijg in die boom, eentje die niet door de mensen geplukt wordt. Jezus stopt en kijkt omhoog en ziet daar die wilde vijg hangen, klein van stuk, en plukt hem uit de levensboom. Het is alsof Jezus een wetend veld om zich heen heeft. Want hij staat stil en weet waar die overrijpe vijg hangt. Jezus kijkt door alle buitenkant heen naar onze harten en achter al onze schijnvertoning roept hij ook onze Zacheüskant naar zich toe. Jezus weet dat hier iemand is die verlangt naar zijn ware zelf, zijn zuivere en ongeschonden wezen.

...en Jezus zegt: *Nu wil ik bij jou te gast blijven.* Jezus oordeelt niet, mort niet, maar gaat naar binnen bij wie verloren is. *Bij jou wil ik in jouw huis zijn.* Dat is meer dan je toevallige woning, dat huis is je bestaansgrond. *In jouw huis* betekent *in jouw leven*, binnenkomen in je identiteit. Jezus is dus niet van nature al in ons leven, maar hij komt ons leven in, als een gast. En de vraag aan ons is, hoe gastvrij zijn we tegen hem die langskomt en aanklopt? Zacheüs ontvangt hem met blijdschap. En dat is het wezen van de Jood, dat is het hart van Abram – de verheven vader..., en ook van ons...

En de menigte, die begint te morren. Morren is mopperen. Je hoort aan het woord wel waar het over gaat. Abt Benedictus houdt de monniken voor dat mopperen een ernstige zonde is. Mopperen vertroebelt het hart en de gemeenschap. Mopperen heeft een tegengif: blijmoedigheid. Dat betekent opgeruimd van geest zijn en opgewekt, leed en tegenslag aanvaarden, dat ook.

Het wonder van een echte ontmoeting is nooit helemaal te grijpen. Is het Jezus die deze verandering, bekering, bewerkstelligt? Of is het Zacheüs zelf die zijn keus maakt, zijn leven voortaan over een heel andere boeg gooit?

Uit een echte ontmoeting kom je altijd anders dan dat je er inging, en dat geldt voor beide partijen.

Zacheüs was klein van stuk, in wezen was hij een bang mannetje. Van buiten leek het heel wat, maar die poe-ha verborg zijn angst. En nu hij Jezus te gast heeft groeit zijn vertrouwen en verbleekt zijn angst. En alles waar hij voorheen zo prat op ging en waaraan hij gehecht was, laat hij los. Want al die buitenkant verborg een heel andere diep weggestopte binnenkant, namelijk het ware zelf: zuiver, rein en vrij van schuld, schatbewaarder van dat ware wezen, kind van God te zijn, geliefde...

De ontmoeting tussen Jezus en Zacheus herinnert ons aan een laag in ons leven, die we zomaar verliezen en we richten ons op wat buiten ons is, wat mensen vinden, wat we ons zelf wijs maken. Als Jezus gast is bij ons spoelt al dat werelds slib uit ons weg. en komen we thuis bij ons wezen van. In een grote wereld vol misoogst van levens, is dit oogst van vanmorgen, waarin Jezus bij ons te gast was. Hij schenkt ons als het ware een fruitbakje, met daarindie ons laten proeven wie we ten diepste zijn: ongeschonden, zuiver van hart, schoon van binnen en onvoorwaardelijk aanvaard bij God.

AMEN